

Verslag online nascholing geschiedenis | fysiek en afstandsonderwijs 28 mei 2020

Tim Huijgen, Marije Brouwer (vakdidactici geschiedenis RUG) en havo/vwo-commissie VGN

In april zijn eerder nascholingen georganiseerd. De verslagen hiervan zijn op de website van het Expertisecentrum Vakdidactiek Noord terug te vinden:

- 1) [Online schoolexamens en toetsen afnemen](#)
- 2) [Geschiedenislessen op afstand geven](#)

Tim licht drie theoretische modellen toe die gebruikt kunnen worden bij het ontwikkelen van een combinatie van fysiek en afstandsonderwijs. Het artikel waarin deze modellen beschreven worden, verschijnt op korte termijn op de [website van de VGN](#) en later dit jaar in de KLEIO.

Blended geschiedenisonderwijs. [Klik hier voor de volledige PowerPoint.](#)

De drie modellen gaan over blended learning en zijn ontwikkeld aan de hand van bestaande modellen. Blended learning is het combineren van verschillende principes voor het ontwerpen van onderwijs. Bij blended onderwijs wordt vaak 30 tot 79% van de leerstof online aangeboden. In onze situatie spreken we meer over het combineren van fysiek en online onderwijs.

Hieronder volgt een visueel overzicht van de drie modellen

- 1) **Flipped-History Model:** dit lijkt op flipping the classroom. De leerlingen zijn alleen fysiek op school aanwezig om noodzakelijke instructies te ontvangen of bijvoorbeeld een verdiepende opdracht te doen, de uitvoering doen ze thuis. De docent kan het leerproces monitoren d.m.v. quizvragen toe te voegen of een opdracht. Door de quizvragen is er een actievere verwerking van de stof. Kortom: de voorbereiding doet de leerling thuis, hierdoor wordt de fysieke les ingekort.
- 2) **Blend-History Model:** afwisseling van online en fysiek onderwijs. De eerste lessenserie begint fysiek, daarna volgt een blok die online wordt aangeboden. Als sectie moet je dan goed nadenken welke lessen online worden aangeboden en welke lessen beter fysiek gegeven kunnen worden. De leerling kan asynchrone opdrachten thuis doen of synchrone opdrachten via Skype (of een ander platform) of op school. Hierdoor zijn er minder leerlingen tegelijk op school maar rooster technisch moet dit wel geregeld kunnen worden.

- 3) Virtual-History Model: combinatie tussen fysiek en online onderwijs. De eerste les wordt fysiek gegeven; de docent start alles op en geeft de nodige instructies, de rest van de lessen worden dan allemaal online aangeboden. Pas tijdens de laatste les komen de leerlingen terug op school voor de afsluiting.

Er is daarnaast ook een gesprekskaart ontwikkeld voor het vormgeven van gesprekken. Het is belangrijk om de volgorde van de vragen aan te houden tijdens het gesprek. Door middel van de hulpvragen kan je discussies binnen de sectie voeren om te polsen of iedereen op één lijn zit.

Hulpvragen bij implementatie modellen

Individuele voorbereidende vragen

- Waar ben ik als geschiedenisdocent volgens mij en volgens anderen goed in?
- Waar ben ik als geschiedenisdocent volgens mij en volgens anderen minder goed in?
- Van welke onderwijsactiviteiten krijg ik energie?

Gezamenlijke voorbereidende vragen

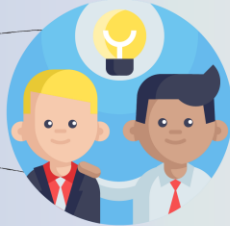
- Wat willen wij bereiken bij onze leerlingen (missie en visie)?
- Hoe ziet onze onderwijscontext¹ eruit?

Discussievragen voor sectievergadering

- Wat zijn de voor- en nadelen van ieder model voor onze missie, visie en onderwijscontext?
- Welk model spreekt ons, rekening houdend met onze onderwijscontext, het meeste aan?
- Is een combinatie van de modellen handig voor onze onderwijscontext?
- Welke verdeling willen wij tussen fysieke en online leeractiviteiten?
- Hoe monitoren wij het leerproces van leerlingen?
- Hoe zorgen wij voor voldoende technologische ondersteuning voor docenten en leerlingen?
- Gebaseerd op de individuele voorbereidingsvragen: wie gaat wat doen en wanneer?

Het is handig de vragen in bovenstaande volgorde te bespreken.

1) Met de onderwijscontext wordt bijvoorbeeld bedoeld welke ervaringen leerlingen en docenten hebben met digitaal onderwijs, hoe goed leerlingen zijn in zelfgestuurd leren, welke mogelijkheden het lesrooster biedt, welke beperkingen en mogelijkheden het schoolgebouw heeft, welke (technologische) randvoorwaarden er zijn en andere relevante vragen m.b.t. mogelijke implementatie van de modellen.

Flipped-History Model

- instructievideo's met (quiz)vragen
- asynchroon leren

Blend-History Model

- afwisseling online en fysiek onderwijs
- (a)synchroon leren

Virtual-History Model

- integratie online en fysiek onderwijs
- (a)synchroon leren

Huijgen, Van der Weide, & Brouwer, 2020

Hierbij nog vijf tips voor blended geschiedenisonderwijs:

1. Gebruik leermiddelen van goede kwaliteit. Je kunt bijvoorbeeld lesmateriaal gebruiken van het project [De feiten voorbij](#) wanneer je aan de slag wilt gaan met causaliteit. De bundels van [Actief Historisch Denken](#) of de [drietrapsdidactiek van Tim Huijgen](#) voor het onderwijzen van contextualiseren zijn hiervan ook voorbeelden.
2. Gebruik quizen om het leerproces van leerlingen te monitoren. Dit kan via handige online tools, zoals Edpuzzle en Quizizz.
3. Maak het onderwijsprogramma niet zwaarder voor leerlingen door verminderde lestijd te compenseren met veel meer (online) opdrachten.
4. Stimuleer samenwerking en communicatie tussen leerlingen en tussen leerling en docent. Gebruik hiervoor online tools die dit kunnen faciliteren.
5. Kies betrouwbare online tools en zorg voor technische ondersteuning in geval van problemen.

Binnen de geschiedenisdidactiek heeft er veel onderzoek plaats gevonden naar lessenseries, instructies, vaardigheden etc. Kortom er is veel om te gebruiken voor docenten geschiedenis.

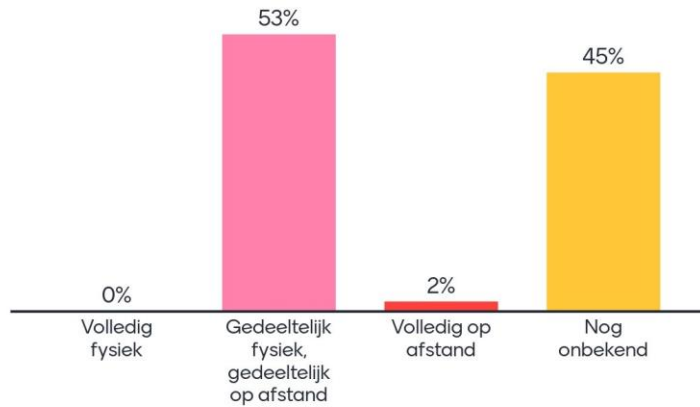
Een aantal voorbeelden van onderzoek naar 'blended learning':

- Allen, E.I., Seaman, J., & Garrett, R. (2007). *Blending in: The extent and promise of blended education in the United States*. Sloan Consortium.
- Spanjers, I.A.E., Könings, K.D., Leppink, J., & van Merriënboer J.J.G. (2014). [Blended leren: Hype of verrijking van het onderwijs?](#) Kennisnet.
- Staker, H., & Horn, M.B. (2012). [Classifying K-12 Blended Learning](#). Innosight Institute.
- [Overzichtsstudie van NRO](#) naar de effecten van blended onderwijs.

Korte peiling onder alle deelnemers

Hoe ziet het onderwijs er bij jullie op school uit in het volgende schooljaar?

Mentimeter

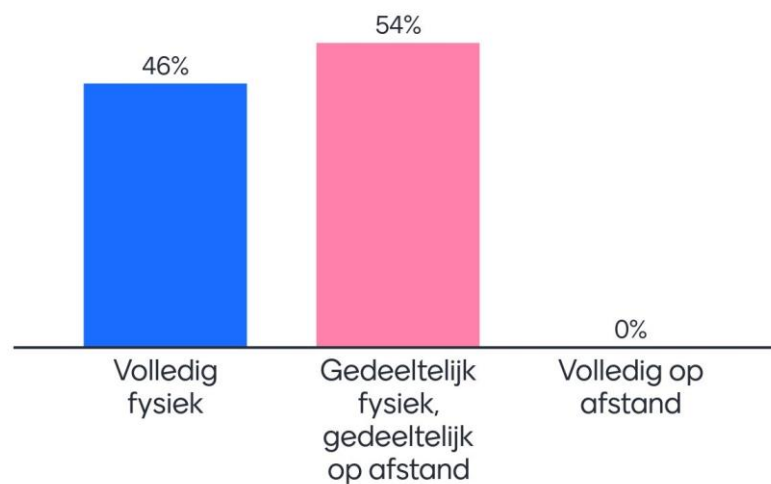

55

Wat heeft uw voorkeur?

Mentimeter

56

Vraag vanuit de chat:

Hoe zie je de relatie met leerling/docent als je binnen je team verschillende rollen gaat aannemen? Je kennis van de leerling als docent neemt af wanneer je minder fysiek onderwijs geeft. Online is het moeilijker om een leerling te peilen. Het in kaart brengen van het leerproces en de voortgang daarvan is heel belangrijk maar of dit online mogelijk is moet natuurlijk blijken. Het is goed om op zoek te gaan naar manieren waarop je zo goed mogelijk inzicht krijgt.

Reacties op de vragen in de Padlet – [bekijk hier de volledige Padlet](#).

1) Hoe wordt bij jullie op school praktisch invulling gegeven aan het onderwijs in de komende tijd? (Bijv. door middel van streamen van lessen of het vaker geven dezelfde les, flexibele inzet van collega's, ...)

- [In deze film](#) zie je hoe het Walburg College nu is ingericht en hoe de regels in de praktijk werken.
- Vier overgangsweken waarin reparatiewerk kan plaatsvinden. Deze weken zijn van de reguliere periodes afgehaald.
- Alle leerlingen gaan één dagdeel per week naar school. Klassen zijn verdeeld in groepjes van 8 leerlingen. Ze krijgen les volgens een halfuurooster, 4 of 5 inhoudelijke lessen. De nadruk ligt op mentoraat, iedere leerling begint of eindigt de dag hiermee.
- Vanaf 2 juni komt er elke dag een heel jaarlaag naar school. Dit betekent ongeveer 13 klassen per dag. Het online lesrooster houden we aan (30 minuten per les). De school is verdeeld in 13 ruimtes (gang met lokalen, gymzaal, aula etc.). In de middagen zijn er twee uren waarin je met kleine groepen leerlingen op school kunt afspreken. De online lessen gaan door voor de leerlingen die wel thuis zitten. Als docent geef je op een dag dus een deel van je lessen fysiek en een deel online, afhankelijk van welke klassen je hebt.
- Iedere leerling die behoefte heeft aan extra fysieke uitleg dienen vooraf een plan van aanpak in. De leerling moet zelf een motivatie geven waarom hij/zij naar school wil, dat is dan een soort toegangsbewijs mits er genoeg plek is. De rest volgt les online.
- In de ochtend online lessen, in de middag fysieke lessen op school.
- In de ochtend online lessen, in de middag fysieke lessen op school. Lessen van 30 minuten met acht leerlingen. In de praktijk veel flipping met reproductieve opdrachten, complexere opdrachten in de fysieke les, groepsopdrachten online.
- Lesgeven in blokken, eerste uur uitleg, tweede uur rust.
- Alle klassen volgen online les. Alleen de bovenbouw komt naar school voor de toetsweek.
- Alle klassen komen naar school. Onderbouw twee dagdelen, bovenbouw 3 dagdelen, op de overige dagdelen vinden de lessen online plaats. In de fysieke lessen worden verwerkingsopdrachten gemaakt. De toetsweken zijn geschrapt.
- In de regio Noord is het niet zinvol om nog fysiek les te geven aangezien het nog drie weken is tot aan de zomervakantie. Het verschilt wel per niveau: leerlingen van BB en BK komen in kleine klassen wel op school, de VWO leerlingen niet.
- Vijftien leerlingen in de klas, de rest volgt op dat moment de les digitaal.
- Online lesgeven blijft. Voor leerlingen met achterstand wordt er wel fysiek onderwijs aangeboden.
- In Microsoft Teams werken in kanalen. De start is plenair, dan gaan leerlingen in hun eigen kanaal in een groepje van drie of vier leerlingen aan het werk met een specifieke opdracht. Ze werken in een gezamenlijke PowerPoint waar de docent live kan meekijken. De docent kan direct feedback geven en met de leerlingen communiceren via videochat. Vooraf krijgen de leerlingen uitlegfilmpjes zodat dit niet in de online lestijd hoeft.

- Onderbouw krijgt online les volgens het gebruikelijke rooster en komen één middag per week naar school met name voor het sociale aspect. De bovenbouw heeft fysiek les richting de laatste PTA-week omdat deze PTA's gemaakt moeten worden.
- In teams online lessen vanaf week 23. Er wordt lesgegeven aan alle zeventig 4e klassers, vervolgens drie dagdelen naar school. In de onderbouw gaan leerlingen twee dagdelen op school in groepjes van 12, meer workshopachtige lessen. Uitleg concreet proberen te maken, eind van de les een exit vraag om te kijken of ze het echt hebben mee gekregen en hebben begrepen.

2) Als het om (online) afstandsonderwijs gaat: wat wil je graag behouden (+) en waar wil je graag vanaf (-)?

- Team-meetings met 25 leerlingen zonder camera (-)
Zelfstandigheid van leerlingen en hun vrijheid plannen (+)
- Leerlingen die hun camera's niet aanzetten(-)
Integreren van veel verschillende multimediale bronnen (+)
Concentratie bij snel-afgeleide leerlingen. Goed onderscheid tussen leerlingen die wel zelfwerkzaam zijn en welke dat minder zelfstandig kunnen. Overgangscriterium nog niet, maar wel een reden voor onder begeleiding op school werken (+)
- Geen tijd verspillen aan registratie van absentes maar meteen aan de slag. Een oplossing is een quiz bij de start of het einde van de les, dan zie je ook snel of iedereen in de les is (+)
- Het anonieme van online groepslessen: camera's die niet werken, microfoons die niet aan kunnen omdat er thuis nog door anderen wordt gewerkt etc. (-)
- Voor VWO werkt een korte uitleg en overleg via Teams prima. De opdrachten kunnen ze zelfstandig maken met feedback van de docent (+)
Bij de HAVO haken veel leerlingen af (-)
- Het is heel prettig om online uitleg te geven, vooral om het lekker rustig is (+)
Leerlingen kicken elkaar eruit of muten elkaars microfoon of van de docent (-)
Dit kan je aanpassen in de vergaderinstellingen. Bij het kopje presenteren dien je alleen ik aan te vinken en dan is dat probleem opgelost.
- Flexibiliteit van de leerlingen en collega's in deze nieuwe situatie (+)
Leerlingen die niet alleen via de chat participeren in de les (-)
- Meer mogelijkheden om leerlingen wat vrijheid te geven zonder dat het gedoe geeft met andere leerlingen (+)
Leerlingen worden minder door elkaar afgeleid (+)
Vaker gemaakt werk inzien en beoordelen en zo meer inzicht krijgen op het leren van leerlingen (+)
Het gebrek aan direct contact met leerlingen (-)
- Zelfstandig opdrachten maken; aanleveren via de mail en dan als docent gericht feedback kunnen geven (+)
Historische vaardigheden (+)
Uitleg online; lastig om zonder leerlingen te zien in te schatten wat ze wel of niet begrepen hebben (-)
- Hoe te starten met nieuwe groepen na de zomervakantie. Je bouwt dan heel anders een relatie op (-)
- Online lessen voor grote groepen (+50) graag niet meer (-)
- De docent focust zich op de kern van zijn les zonder veel afleidingen (+)
Het is erg anoniem en je kunt als docent niet alle antwoorden checken bij leerlingen (-)
- Het administratieve gedeelte rondom camera's en microfoons. De lessen zijn al heel kort en de nadruk zou moeten liggen op de les i.p.v. op het controleren of leerlingen wel of geen camera aan hebben (-)

- Digitaal het huiswerk aanleveren, makkelijk door foto van het werk te knippen en te uploaden. Docent kan dan ook op andere momenten kijken naar het werk van leerlingen eventueel feedback terug geven (+)
- Het opent veel nieuwe wegen om straks in de fysieke lessen meer online elementen te gebruiken, zeker wanneer scholen gebruik maken van Chromebook etc. (+)
- Makkelijker online commentaar geven op het werk van leerlingen (+)
Het controleren van het werk en becommentariëren kost veel tijd (-)
- Uitgebreid contact met mentorleerlingen (+)
Anonimiteit (-)
Kantoorbaan, hele dag achter de computer, alleen digitale ontmoetingen (-)
- Leerlingen lopen tegen het probleem aan dat elke docent een ander platform gebruikt. Eigenlijk moet een school hier één lijn intrekken (-)

3) Welke praktische (les)ideeën heb je om fysiek en online geschiedenisonderwijs met elkaar te combineren?

- Gedeeltelijk gebruik van LessonUp. Hierin kan je presentaties maken maar ook korte opdrachten toevoegen. Het grootste voordeel is dat je de leerling kan volgen in hun ontwikkeling. De docent kan feedback geven op het gemaakte werk maar ze ook aanspreken als ze bijvoorbeeld opdrachten overslaan. Kortom, je hebt zicht op de leerling.
- Hele taak eerst is een hele leuke manier om online en fysiek lesgeven te combineren
Bijvoorbeeld een levenslijn of een andere grote opdracht. De opdracht opgeven middels een online lesje, uitleg en dan vooral gericht op de vaardigheden, dan laten uitvoeren en vervolgens fysiek behandelen en feedback geven.
- Online lessen een soort van college dat start met een leervraag . Start de uitleg (adhw PowerPoint of wat je gewend bent) en vraag aan het einde van de les aan **alle** leerlingen via exit ticket (kan online,) een reactie op de leervraag. In de fysieke les liggen er concrete verwerkingsopdrachten klaar die ingaan op de leervraag die in de voorgaande online les is behandeld. Onze online lessen zijn voor hele jaarlagen tegelijk. Fysiek met 12 per keer.
- Op school focussen op het boek, online focus op wat het web te bieden heeft: NPO-Focus bijvoorbeeld, of zelfstandige onderzoeksopdrachten.
- Programma LearnBeat, aangezien dat tijdelijk gratis werd aangeboden. Een ideale manier van digitaal toetsen, maar ook veel mogelijkheden om opdrachten en lessen in weg te zetten.
- Online onderwijs: gebruik maken van de breakout rooms in Zoom. De rooms zorgen ervoor dat de kleinere groepjes leerlingen makkelijker met elkaar overleggen dan in de grote groep. Als docent kan je de virtuele kamers binnenlopen.
- Zoveel mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden die in de klas niet beschikbaar zijn en online wel. Simpel voorbeeldje: Kenmerkend Aspect noemen en leerlingen daar online een bron bij laten zoeken en die laten delen via de chat van de videoles. Op die manier kun je direct met z'n allen de bron bekijken en er over praten of er zelfs een spelletje van maken (wie is het snelst? wie komt met de beste bron?)
- Fakebook icm rollenspel, [klik hier](#) voor een voorbeeld.
en dan in de fysieke les (nadat ze achtergronden hebben bestudeerd) een klein debat organiseren. De rollen zijn onder verschillende groepjes verdeeld, zodat elk groepje tenminste twee of drie verschillende invalshoeken bestudeert.
- Leerlingen kiezen een eigen 'grand narrative (energietransities, klassenstrijd, complotdenken, migratie, etc.). De docent levert een aantal bronnen aan voor de historische dimensie daarvan en zij zoeken zelf aanvullende bronnen bij die historische dimensie en bij de actualiteit van dit narrative. de laatste deelvraag is natuurlijk: welke invloed heeft corona op dit grand narrative. (zie Google Drive)

- **RAFT opdracht**
 Role: de leerling neemt een rol aan: generaal, burger, president
 Audience: voor welk publiek maakt de leerling de opdracht
 Format: welk vorm heeft de communicatie: toespraak, dagboek, ingezonden brief
 Topic: het onderwerp waarin de leerling zich mag storten.
 De leerling mag zelf kiezen uit onderwerpen die horen bij een bepaald thema, bijvoorbeeld de Koude Oorlog. Welke rol neem je aan, voor wie schrijf je, in welke vorm communiceer je en over welk onderwerp. De leerling mag ook tekenen door bijv. een affiche te maken.
 Je start de les online met iedereen en bespreekt wie welke keuzes heeft gemaakt en waarom. Op deze manier worden de leerlingen op weg geholpen. De docent blijft er online bij zitten zodat de leerlingen tussendoor vragen kunnen stellen. De leerlingen kunnen ook onderling chatten.
 Voorbeelden van opdrachten van Harro de Does:
 - [Opdracht Koude Oorlog 3HAVO](#)
 - [Opdracht Politieke stromingen 2HAVO](#)
- **Propagandaposters maken**
 Als opdracht een propaganda poster maken over bijv. de Koude Oorlog. De leerling kiest zelf of hij/zij aan de Oosterse of Westerse kant staat en welk onderwerp. Uit de poster moet duidelijk blijken welk publiek de leerling met de poster wil bereiken en welke boodschap hij/zij wil overbrengen. Veel leerlingen gaan hier fanatiek mee aan de slag. Maar differentiatie is ook belangrijk want er zijn ook minder creatieve leerlingen die in paniek raken omdat ze niet iets uit het lesboek mochten leren.

4) **Wat zijn good practices met betrekking tot online onderwijs en online toetsing?**

- Online toetsing i.p.v. leertoetsen. Juist de focus op essayvragen met de mogelijkheid voor leerlingen om bronnen te gebruiken.
- Beginvraag die bij het onderwerp past als een vorm van absentieregistratie en als aanjager voor inleving: welke drie voorwerpen zou je in een tijdmachine meenemen naar de middeleeuwen?
- De leerlingen een zelftest aanbieden waarmee ze kunnen checken hoe goed ze de stof op dat moment beheersen. Deze test maken ze online. Gebruik hier hogere orde denkvragen/toetsvragen op toepassing en inzicht en geven leerlingen feedback via singlepoint rubrics. Leerlingen verbeteren hun antwoorden na de feedback.
- In Microsoft Teams werken met kanalen: de start is plenair, daarna gaan de leerlingen in groepjes van 3 of 4 aan het werk met een specifieke opdracht in een eigen kanaal.
- Online toetsen zijn fraudegevoelig, dat merk je als je ze met de hand nakijkt en het is heel arbeidsintensief. Daarom maken wij gebruik van Google Forms.
- Laat leerlingen in kleine groepjes samenwerken op Teams. Je stelt een basicpowerpoint samen met bijv. alleen titels of afbeeldingen bij een bepaald onderwerp. De leerlingen maken samen de PowerPoint af en presenteren of spreken een stukje in. Elke groep kan een ander subonderwerp toegewezen krijgen waardoor leerlingen elkaar wat leren. Vereisten: elke leerling moet elke sheet kunnen toelichten. Gebruik van eigen woorden. Docent levert bronmateriaal van tevoren aan.
- De leerlingen zelf opdrachten/so's laten maken met antwoorden erbij. Het is dan makkelijk om te zien wat ze kunnen verwoorden en zo maak je gauw onderscheid tussen de leerlingen.
- Open boek toets werkt heel goed om online te toetsen. Causaal redeneren via bijv. diamant opdracht. Tijdens de uitleg steeds een moment inbouwen om leerlingen te

laten verwerken middels een opdrachtvariatie. Het is belangrijk om aan te geven wat je precies in de les gaat doen, dan kunnen leerlingen zich goed voorbereiden op de weinige lestijd die er is.

- Veel feedback geven aan leerlingen zorgt ervoor dat ze blijven werken en zelf ook zicht hebben op hoe ze er op dit moment voorstaan.
- Online toetsen via bijv. Socrative
- Allerlei nieuwe digitale 'uitprobeersels' zoals bijvoorbeeld interactieve PowerPoints (d.m.v. koppelingen en animatieschema's), uitlegfilmpjes op allerlei manieren, expertwerkvormen waarbij leerlingen eerst in kleine groepjes met elkaar videobellen en vervolgens hun resultaten delen in een gezamenlijke les met iedereen weer bij elkaar.
- Google Forms bevalt goed. Daarnaast lijkt LearnBeat ook een fijn programma, maar dit is helaas niet gratis.
- Als je een kleine vwo-stroom hebt, zoals ik (want anders kost het teveel tijd), zijn mondelingen een aanrader om te kijken waar je leerlingen staan qua formulering van een volledig antwoord en bronvaardigheden. Hoeveel hulp hebben ze nodig en wat voor soort hulp hebben ze nodig? Sowieso is er minder gelegenheid om face-to-face even bij te sturen in de lessituaties, dus wordt in al je klassen de kwaliteit van je feedbackmomenten belangrijker. Probeer hier met je leerlingen een taal in te vinden. Kijk wat je [hier bijv. uit kan gebruiken](#).

[Klik hier om de volledige Padlet te bekijken.](#)

Mocht je nog meer tips en tricks hebben, ervaringen willen delen of iets hebben ontwikkeld, plaats het dan op de gezamenlijke [Google Drive](#). Dan kan iedereen het inzien.